

links: Gepavoiseerde schepen op een omslagplaat van de *Waterkampioen* in 1938. De aquarel was van J.A. Hesterman jr.

boven: Een gepavoiseerde centerboard en boeier bij Zaandam in 1897. (Bron: Archief Zaanstad)

onder: WSV "De Schinkel" organiseerde nog in 1924 een Wimpeltocht. (Bron: *Ons Element*, 1924)

Wimpelzeilen maakt varen tot een feest

'Het leven is een feest, maar je moet zelf de slingers ophangen.' Dit gezegde werd vroeger waargemaakt met het Wimpelzeilen. Gepavoiseerd met veel vlaggen en wimpels werd er een feestelijke zeiltocht georganiseerd, met muziek en vaak met vuurwerk als afsluiting. Door: Simon Schermerhorn

De oudste berichten over wimpelzeilen komen uit het jaar 1826, maar toen werd het nog een wimpelpartij genoemd. Op 24 augustus, ter ere van de verjaardag van Koning Willem I (1772-1843) organiseerden 'de liefhebbers van de Amstel-Jagthaven, geassisteerd door de zeilers van de Oude- en Kattenburger-Jagthavens eene wimpelpartij op de Amstel'. Het was niet alleen voor de zeilers, maar ook voor het publiek een attractie. Zelfs de *Zierikzeesche Courant* bracht verslag uit: *'Het fraaije weer lokt eene zoo aanzienlijke menigte toeschouwers uit, dat de beide boorden van den Buiten-Amstel, zoo verre het gezigt reikte, met menschen van allerlei stand en rang, en rijtuigen van*

allerhande soort, als bedekt waren'. Bij deze eerste wimpelpartij was er nog sprake van een organisatie met admiraal, vice-admiraal en schout-bij-nacht, zoals bij het admiraalzeilen, dat een veel langere voorgeschiedenis heeft.

Verschil met admiraalzeilen

De geschiedenis van het admiraalzeilen gaat terug tot de twaalfde eeuw en komt voort uit de oorlogsvoering met schepen. Om de aanval van een vijandige vloot of piraat te weerstaan was een georganiseerde formatie van levensbelang. Later werd het een zeilactiviteit voor het plezier. De schepen worden ingedeeld in eskaders met

een eskadercommandant, die met vlagseinen zorgt dat de schepen van het eskader allen tegelijk gaan zeilen in bijvoorbeeld kiellinie of frontlinie. Het admiraalzeilen wordt nog georganiseerd op evenementen van ronde en platbodemjachten. Dit vraagt voor een goede uitvoering eigenlijk wel training, vooral als je bijzondere patronen wilt uitvoeren. Bij het admiraalzeilen varen de schepen niet gepavoiseerd, maar alleen met een vlag en een wimpel. Bij het wimpelzeilen wordt juist wél met zoveel mogelijk vlaggen en wimpels gevaren en men vaart naar een plaats van bestemming en terug in plaats van in figuren. Er was ook een tussenvorm: Wimpelzeilen onder admiraalschap.

Wimpel-Zeilpartij

Aanvankelijk werd vaak in hetzelfde weekend

zowel admiraalzeilen als ook een wimpeltocht georganiseerd. Vanaf 1850 verdween het admiraalzeilen naar de achtergrond en werd de Wimpel-Zeilpartij favoriet. Meestal ter ere van de verjaardag van de koning. Particulieren speelden in op het evenement, zoals Willem Evenblij van de herberg Beerebijt aan de Amsteldijk bij de Utrechtse Poort. Hij adverteerde met het 'schoonste uitzigt, een accurate en honette Bediening'.

In 1855 voer J.J. van der Maaden met zijn schroefstoomboot *Castor en Pollux* af en aan van Amsterdam naar Uithoorn en Ouderkerk a/d Amstel met toeschouwers van de Wimpelpartij. Het werd steeds grootser aangepakt. In 1858 in de Apollo-tuin met 'Groot instrumentaal concert, prachtig vuurwerk en na afloop een 'GRAND BAL, à l'Instar de Jullien'.

Toch krijgt pas zeven jaar later een volgende wimpel-zeilpartij op de Buiten-Amstel aandacht in de pers: 'Het orkest van den heer J. Ed. Stumpff

rechtsboven inzet: De Wimpelpartij van 1855 leidde tot ondernemersinitiatief zo blijkt uit deze advertentie in het *Algemeen Handelsblad* van 9-6-1855

onder: Gepavoiseerde schepen in 1898 op de Amstel.
(Foto: Collectie Jacob Olie Jbz. (1834-1905), digitaal ingekleurd in 2021)

TER GELEGENHEID DER **WIMPELPARTIJ**
OP DEN AMSTEL.
ZONDAG 10 JUNIJ.
**VAART DER SCHROEFSTOOMBOOT CASTOR
EN POLLUX.**

Ten	7½	Ure van	AMSTERDAM	naar	UITHOORN.
"	10	"	UITHOORN	"	AMSTERDAM.
"	1	"	AMSTERDAM	"	OUDERKERK.
"	2	"	OUDERKERK	"	AMSTERDAM.
"	3	"	AMSTERDAM	"	UITHOORN.
"	7	"	UITHOORN	"	AMSTERDAM.

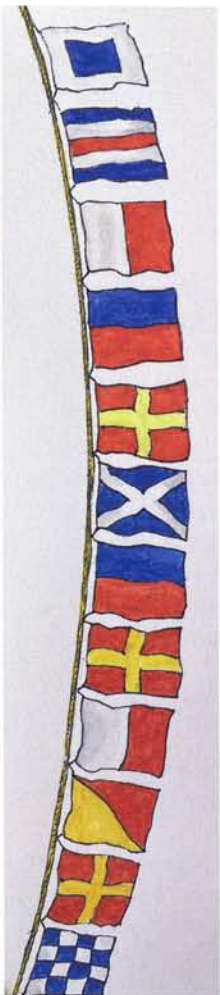
Vracht naar Uithoorn en terug 70 Cts., naar Ouderkerk en terug 35 Cts.
Naar Uithoorn 40 Cts., Ouderkerk 20 Cts. per Persoon. (9156)
AMSTERDAM, 8 Junij 1855. J. J. VAN DER MAADEN.

zal aan boord van een boeijer den togt mede maken. Des voormiddags ten 10 ure zullen de vaartuigen uitzeilen en des namiddags ten 4 ure terugkeeren. Ten 5½ ure zal de partij andermaal de Amsteljagthaven verlaten, om naar verkiezing terug te keeren'. Het 150-jarig bestaan van de 'Amstel-Jagthaven' is in 1868 de aanleiding voor twee dagen wimpelzeilen. De eerste dag naar Ouderkerk, de volgende dag naar herberg "Het Kalfje". Saluutschoten bij vertrek en aankomst, onderweg een tombola voor de dames, een diner en 's avonds Bengaalsch vuurwerk. Prins Hendrik is ook van de partij. Naast de Amsterdamse zeilverenigingen zette de Zaanlandsche Zeilvereniging 'Z.Z.V.'

samen met 'Voorwaarts' in 1884 een wimpeltocht op het programma. Daarna adverteerde ook de Zeilvereniging Sneek met een wimpeltocht en ging de nieuwe Zeilvereniging "Het IJ" in 1886 al wimpelzeilend in het voorjaar naar Zaandam. Eind augustus volgde de wimpeltocht naar Velzen, waar op het landgoed van clublid Baron van Tuyll van Serooskerken een picknick was georganiseerd.

Herenkingsfeest

Met een wimpeltocht werden ook de contacten met andere zeilverenigingen bevorderd. *De Tijd* schrijft in 1887: 'de Sportmen van Het IJ werden

WIMPEL-ZEILPARTIJ.
 Bij gelegenheid der te houdene **WIMPEL-ZEILPARTIJ**, ZONDAG den 22sten Junij 1851, op de Rivier den Amstel, waarbij **HARMONIE-MUZIJK** en des Avonds **VOURWERK**, biedt de Ondergeteekende minzaam zijn **HUIS**, de van ouds bekende **BEEREBIJT** en verdere Localiteiten, waarvan men het schoonste uitzicht heeft, tot de Ontvangst van het Geslacht Publiek aan, verzekerende eene accurate en honette Bediening. *Amsteldijk. buiten de Utrechtsehoofd.*

Zeilvereeniging SNEEK.
ZEILWEDSTRIJD 19 AUGUSTUS a.s.
Wimpeltocht 20 Augustus a.s.
 Zie verder aanplakbiljetten.

De Wimpeltocht.

tsaar Peter de Grote tweehonderd jaar eerder in Zaandam verbleef. In plaats van het Spiegelgevecht zoals in 1697, met veel kanongebulder, enteren, aanvaringen en vechtpartijen werd een herdenking georganiseerd met een wimpeltocht en ringzeilen. Van de herdenking zijn diverse foto's en een tekening bewaard gebleven. Op deze afbeeldingen is te zien hoe een schip vroeger wel gepavoiseerd werd. Aan de buitenkant van een dunne ra (van 1 tot 5 meter) werden de seinvlaggen bevestigd, zodat de vlaggen zowel aan bak- als aan stuurboord goed zichtbaar waren. Een lijn naar het voorschip en aan het uiteinde van de giek, zoals op de aquarel van J.A. Hesterman Jr. op de voorpagina van de Waterkampioen in 1938 geeft ook een mooi effect.

Een bijzonder slot

In 1898 wordt in Amsterdam een bijzonder groot feest georganiseerd ter gelegenheid van de inhuldiging van Koningin Wilhelmina. Bewoners van de Prinsengracht komen op het idee om een replica van een 'Oud-Hollandsch Jacht' in de gracht te leggen. De zeiler Molenpage (bekend met zijn boeier *Brunette en de Blondine*) geeft lei-

door haar zustervereniging in Zaandam feestelijk ontvangen. Ook pagaaiers en zelfs een jongmensch met zwemschoenen maakten den tocht mede'.

In 1890 organiseert 'Het II' nog een wimpeltocht naar de werken van het Merwede-kanaal. Met de 'Czaar Peter'-feesten in 1897 werd gevierd dat

linksboven: Twee aankondigingen van Wimpeltochten in 1851 resp. 1885

midden: Een tekening gemaakt naar aanleiding van de Wimpeltocht bij Zaandam in 1897. (Bron: Archief Zaanstad)

onder: Het oud-Hollandse jacht voor de Prinsengracht tijdens de inhuldiging van Wilhelmina

ding aan het comité, terwijl de heer Docen het schip ontwerpt. De kosten van het vaartuig (22 meter hoog, 20 meter lang met een 4,5 meter hoge achterstevan) worden geraamd op f 1.400, wat gelijkstaat aan nu 20.000 euro.

'Op de voorstevan prijkt de Hollandsche Leeuw. Aan weerszijden zullen 5 kanonnen voor en 3 achter het noodige gezag inboezemen. Des avonds zullen 1800 vetpotjes langs de hoofdlijnen van het schip en het want, een zee van licht werpen. De seinvlaggen, waarmede het vaartuig wordt gepavoiseerd, zullen die zijn waarmede oudtijds hier te lande bij het admiraal- en wimpelzeilen geseind werd'. Een afbeelding van dit schip werd gevonden in het officiële programmaboekje. Op het schip werden verschillende muziekkuitvoeringen gegeven.

Verleden tijd?

Het wimpelzeilen is na de eeuwwisseling kennelijk uit de mode. Natuurlijk worden schepen bij bijzondere gelegenheden nog wel gepavoiseerd, maar georganiseerde wimpeltochten zijn grotendeels verleden tijd. Het einde van de belabberde corona-periode leent zich natuurlijk uitstekend voor een echte Wimpeltocht, inclusief muziek, vuurwerk en een bal na. Maar er zijn natuurlijk genoeg andere aanleidingen te verzinnen om de pavoiseerlijnen vaker te hissen.

Prijsindicatie pavoiseerlijnen

In principe kun je iedere vlag (liefst zonder reclame) gebruiken om je schip te versieren. Bij voorkeur worden seinvlaggen gebruikt: 26 alfabetvlaggen (A t/m Z), 10 cijferwimpels (0 t/m 9), 3 vervangwimpels en 1 codewimpel. We keken bij de webshop www.vlaggenclub.nl wat je moet rekenen voor een complete set seinvlaggen van veertig stuks.

20 x 24 cm voor schepen < 10 meter (€ 136)

30 x 36 cm geschikt voor schepen van 8 tot 15 meter (€ 175)

37 x 45 cm voor schepen van 10 tot 25 meter (€238)

75 x 90 cm voor grote schepen (€ 479)

In goedkope uitvoering kost een set (20 x 30 cm): € 95

Ook zijn er kant-en-klare pavoiseerlijnen in diverse uitvoeringen te koop, bijvoorbeeld: 13 meter pavoiseerlijn met 40 seinvlaggen (vlag 15 x 22 cm): € 38